

24 מתאים לומר ש"משה הקריב" לפני הקב"ה "את
25 משפטן" – הפס"ד וההלכה.

26 ולכן מפרש רש"י שאכן ידע כבר משה את
27 ההלכה, ושפיר נקט הכתוב ל' "משפט" להדגיש
28 שהמדובר הוא בפס"ד ברור וידוע לו, ובכל זה הי'
29 זקוק "להקריב" את המשפט לפני הקב"ה לפי
30 שבשעה זו "נתעלמה הלכה ממנו" (וכאילו אמר
31 הכתוב ש"משפט" זה הי' בידו ונתעלם ממנו
32 בשעה זו¹⁵ וע"כ הקריבו לפני ה'). וזהו גם טעמו
33 של רש"י שמעתיק (לא רק תיבת "משפטן" לחודא,
34 אלא) גם "ויקרב" משה, כי לשון "משפט" שייך
35 כאן רק לגבי משה מכיון שהוא ידע ההלכה מכבר
36 (משא"כ אם היתה השאלה ע"י אחר לא הי' מתאים
37 תואר זה).

38 ועדיין יש לתמוה, איך שייך לומר שנתעלם
39 הלכה ממשה¹⁶ רבן של כל ישראל שקבל תורה
40 מסיני וכו', ולכן ממשיך רש"י "וכאן נפרע וכו'",
41 להסביר שהלכה זו נתעלמה ממנו בתור עונש: לפי
42 "שנטל עטרה לומר והדבר אשר יקשה מכם
43 תקריבון אלי", לכן נפרע במדה כנגד מדה¹⁷
44 שנתעלמה ממנו ההלכה.

45 ג. אלא שלפי' זה קשה: והלא אמירתו של
46 משה "והדבר אשר יקשה וגו'" היתה בשנה
47 הראשונה לאחר יצי"מ¹⁸, וטענת בנות צלפחד
48 היתה בשנת הארבעים, כמו שפרש"י לפנ"ז¹⁹, ואיך
49 יתכן שהקב"ה המתין ל"ט שנה ולא סיבב סיבה
50 שיתתקן הדבר (הדורש תיקון) מיד²⁰; ובפרט שע"י
51 העיכוב עלולים ישראל לטעות ולחשוב שנכון
52 הדבר שנטל עטרה כו', מאחר ששמעו כזאת מפי
53 משה רבינו²¹?

(15) וזהו גם מה שרש"י מדייק עה"פ והדבר אשר יקשה מכם וגו' (דברים א, יז): נסתלק ממנו משפט בנות צלפחד.

(16) להעיר מפרש"י פקודי לח, כב. שמיני י, כ.

(17) ראה בפרש"י נח ז, יא. יתרו יח, יא. נשא ה, כד. ועוד.

(18) ראה פרש"י יתרו שם, יג.

(19) פרשתנו כז, ב.

(20) במשכיל לדוד כאן כתב (וראה גם ברא"ם דברים א, יז) שנפרע דוק בהלכה זו לתוספות פרעון כשראתה עין נשים מה שלא ראתה עינו (עדמ"ש בתנחומא כאן) אבל לפרש"י (בפסוק ז) הרי ראו פ' זו כתובה במדום, וא"כ הרי לא היו סתם נשים וכו'. וגם מ"ש שהי' לטובתו בזה שהי' סמוך למיתתו שלא יוכל איזה רשע לביישו בזה קודם לכן בחייו, הרי מובן שיותר הי' נחשב לטובתו להעמידו על טעותו מיד, וגם שלא יטעו בזה ישראל, ככפנים.

(21) ראה פרש"י תשא לד, ו. אבל כאן שעלולים כל ישראל לטעות שעשה כהוגן הי' צ"ל נפרע מיד. אלא שלהיות שמ"מ יש

1 (ה) ידוע, שכאשר רש"י מפרש ב' פירושים בענין
2 א', ה"ז מפני שכל אחד מהם לבדו אין בו כדי
3 ליישב הכתוב לפי פשוטו בכל הפרטים, ומה שיש
4 להקשות לפי' האחד, אין להקשות לפי' השני –
5 והפי' הראשון הוא הקרוב יותר לפשוטו של מקרא;
6 וצריך להבין: מה הן הקשיים בכ"א מפירושים אלו
7 שבשבילם הוזקק רש"י להביא שניהם?¹¹

8 ב. והביאור בכל זה:

9 עצם הענין, ש"משה נסתפק בנוגע להלכה
10 מסויימת, אין בזה משום תמי', כי כנ"ל, י"ל
11 שהלכה זו עדיין לא שמעה מהקב"ה; ואפילו בסוף
12 שנת הארבעים, כמו בנדו"ד – וכו"כ דינים ועיקרים
13 נאמרו בפרשיות שלאחרי פרשתנו. אלא שכאן
14 הוקשה לרש"י בלישנא דקרא "ויקרב משה את)
15 משפטן" – מדוע תיאר הכתוב הענין בל' "משפט"
16 ולא בל' "דבר", שהוא לשון הרגיל בכגון דא, וכמו
17 שמצינו כ"פ בפרשיות הקודמות¹² (וכמובא גם
18 ברש"י כאן: "והדבר אשר יקשה מכם גו'")?

19 ההפרש בין "דבר" (בנדו"ד) ל"משפט": "דבר"
20 כולל כל הענין המדובר, הטענות והשקו"ט וכו';
21 "משפט" פירושו¹³ – הפס"ד והבירור (דההלכה)
22 שבהענין¹⁴. ומכיון ששאלת משה מהקב"ה היא
23 לכאורה מצד אי ידיעתו ההלכה והפס"ד, א"כ איך

(11) במשכיל לדוד כתב דלפי' הראשון קשה דסנהדרין (ת, א): מי כתיב והשמיעכם ושמעתי כתיב אי גמירנא גמירנא ואי לא אזלינא וגמירנא.

אבל בפרש"י אינו מעתיק תיבת "ושמעתי" דמזה מוכח דעל ל' "תקריבון אלי" נפרע. וכן מוכח מזה שלא העתיק רש"י בפירושו לפסוק זה (דברים א, יז) – שגם שם פי' שנסתלק ממנו משפט בנות צלפחד) אלא התיבות "תקריבון אלי".

וגם מ"ש דלפי' ב' ק"ק שלא נאמרה לו פ' נחלות עד האידנא – ראה לקמן בפנים שקשה לפ' כן בכוננת רש"י. ולקמן ס"ג שכוונת רש"י גם לפי' זה שנאמרה הלכה לפנ"ז.

בש"ח כתב: דלטעם הראשון קשה מנ"ל דנתעלמה ממנו הלכה דלמא משה לא רצה לפסוק הלכה בלי ידיעת הקב"ה כמו דכתיב לעיל גבי ויהי אנשים גו' בפ' בהעלותך דלא פי' שם שכאן נפרע ממנו ה"ה ה"ג, לכן פי' ד"א. ולפי' ד"א קשה למה לא כתיב הכא כמו התם עמדו ואשמעה וגו' לכן פי' גם טעם הראשון. ואינו מובן:

(א) מה נשתנה הלכה זו שלא רצה לפסוק בלי ידיעת הקב"ה מכל שאר ההלכות שפסק?

ומה שמביא ראי' מפ' בפסח שני הרי שם י"ל שלא ידע משה ההלכה כדלקמן בפנים.

(ב) איך משמע במ"ש "ויקרב משה את משפטן" (ולא "עמדו ואשמעה") שנתעלמה ממנו הלכה? וראה לקמן בפנים ס"ב.

(12) ראה יתרו יח, טז. כב. כז. משפטים כב, ח. ועוד.

(13) ראה במלבי"ם ותורה תמימה כאן.

(14) ראה פרש"י תצוה (כח, טו): טענות הבע"ד כו' שמברר

כו'.